

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Verslagen

Het vrouwelijke

Verslag van

51ste IPA en 25ste IPSO World Congress:
 «The Feminine»
 [Londen, 23-27 juli 2019]

MARC HEBBRECHT

In volle zomer in Londen vertoeven nodigt niet uit om exposities en musea te bezoeken. Ik verkoos dus om in de koele congreszalen te blijven. Hoewel het thema van het congres allesbehalve koud laat. Er was een indrukwekkend aantal deelnemers uit Zuid-Amerika, wat te maken heeft met het presidentschap van Virginia Ungar, de eerste vrouw aan het hoofd van de IPA. Ondanks de hoge opkomst (meer dan 2500 deelnemers) was er een relatief geringe aanwezigheid vanuit België en Nederland. Vele collega's lopen niet warm voor een congres dat midden in hun vakantieperiode valt. Van de Belgen hebben Rudi Vermote en Cathérine Keyeux een bijdrage geleverd, en zat Christine Franckx enkele panels voor. Ik was al vanaf dinsdag aanwezig om een *pre-conference group* over trauma te volgen onder leiding van vooraanstaande psychoanalytici als Ilany Kogan, Estella Weldon en Nancy Goodman. De verhalen waren pijnlijk om te horen. In de discussie ging het bijvoorbeeld over de gevolgen voor de psychologische ontwikkeling van een dochter wier moeder in een vluchtelingenkamp herhaaldelijk verkracht is en de identiteit van haar vader niet kent. Een kandidaat rapporteerde over haar ervaringen als hulpverlenster in een groot Grieks vluchtelingenkamp en hoe de psychoanalytische opleiding haar hielp om stand te houden. Het blijkt vooral moeilijk te zijn om vertalers te vinden die de

onnoembare angsten van vluchtelingen kunnen dragen, in woorden vatten en op een accurate manier aan de therapeuten overbrengen.

Op woensdagavond begon het eigenlijke congres met de openingslezing van de bekende Franse filosofe en psychoanalytica Julia Kristeva. Ze kreeg een daverend applaus van het overwegend vrouwelijke publiek toen ze stilstond bij de machtswissel van de IPA. Immers, voor het eerst nemen vrouwen de leiding van een traditioneel mannelijk bolwerk. Haar bijdrage was helaas moeilijk te volgen, niet alleen vanwege de compacte inhoud ervan, maar ook omdat de techniek het liet afweten tijdens de discussie, waardoor ze amper hoorbaar was in de propvolle zaal. Enkele ideeën wil ik graag vermelden.

Aan het begin van het derde millennium doen vrouwen zich met kracht gelden en worden ze zich toenemend bewust dat ze niet langer gereduceerd kunnen worden tot objecten van verlangen, angst en afgunst. Daarmee zijn echter de problemen die hieruit resulteren nog niet opgelost, zoals verdrukking, uitbuiting, misbruik en uitsluiting. Vrouwen komen voor hun rechten op en leveren strijd. Kristeva herhaalde wat Simone de Beauvoir vroeger heeft geschreven: *On ne naît pas femme, on le devient* «Men wordt niet als vrouw geboren, men wordt vrouw». Het vrouwelijke straalt een maturiteit uit die de infantiele macho die zich verbergt in de schaduw van mannelijke macht en verleiding lijkt te ontberen. Aan het einde van de voordracht was er een uitspraak die ik graag citeer. Ze richtte zich tot Virginia Ungar: *Madam President, women do not own the transformative and always becoming feminine, which participates, with the masculine, in the psychosexuality of speaking and imagining beings. Since Freud, the feminine appears*

to us at the heart of the psychoanalytic experience. Might psychoanalysis be one of the feminine's possible or even ultimate sublimations? Is psychoanalyse de ultieme sublimatie van het vrouwelijke?

Het is ondoenbaar om uit de honderden bijdragen één rode draad te tonen. Elke deelnemer zou een compleet verschillend verslag kunnen schrijven. Wat is mij verder nog opgevallen? De inzichten van Jean Laplanche krijgen veel aandacht. Dit is het vijfde IPA-congres dat ik heb bijgewoond. Mijn tweede IPA-congres was in Nice en ik herinner mij dat Green toen alle aandacht wegkaapte in een immens auditorium, terwijl Laplanche het nederig met een klein zaaltje moest stellen. Postuum krijgt hij de aandacht die hij verdient.

Ik was erg onder de indruk van het Psychoanalyst Emigration and Relocation Committee, dat in de intieme parochiezaal van Westminster Abbey vergaderde. Vaak emigreren psychoanalytici nadat ze verliefd zijn geworden en hun nieuwe partner volgen. Liefde is één drijvende kracht, de andere motivatie is veel lastiger, zoals de verandering van de politieke omstandigheden in het land van herkomst. Nu is dit in Venezuela het geval. Ook al heeft een analyticus in het thuisland een status bereikt, dit is geen garantie dat zij of hij in het nieuwe land dezelfde status ook verwerft. Er wordt immers verwacht dat men een andere analytische taal leert spreken en zich een ander denken eigen maakt, wat innerlijke conflicten oproept. Het duurt jaren voordat men een analytische praktijk heeft uitgebouwd. In de meeste gevallen wordt gevraagd een deel van de opleiding opnieuw te doen, wat wel nuttig is voor de integratie. Nieuw-Zeeland en Noorwegen zijn op dit ogenblik de meest gastvrije landen voor psychoanalytici. Vooral Nieuw-Zeeland wil een eigen vereniging oprichten en doet een oproep aan psychoanalytici om te immigreren.

De bijdrage van Mary Hepworth (Mary Target presenteert zich nu met haar meisjes-

naam) over psychoanalyse en onderzoek zal me bijblijven. Ze stelt de vraag waarom psychoanalyse en onderzoek zo ver van elkaar verwijderd zijn geraakt. Psychoanalyse en wetenschappelijk onderzoek hebben immers gemeenschappelijke doelstellingen en stellen ons voor fundamentele ethische kwesties. Gaat het om het bevredigen van de nieuwsgierigheid van de onderzoeker (zoals een kleuter plezier ervaart in de machinerie van zijn speeltje en het daarom stuk maakt) of staat het belang van de patiënt centraal, die niet wil geschaad worden? In de psychoanalytische wereld is er een grote weerstand tegen onderzoek. De idealisatie van de psychoanalyse als klinische methode is destructief voor de psychoanalyse als wetenschappelijke discipline.

Ik zal mij ook de analytische interpretatie van het werk van de Amerikaanse fotografe Cindy Sherman blijven herinneren. Haar werk werd deze zomer tentoongesteld in de National Portrait Gallery te London. Een expositie die ik ondanks de hitte wel heb bezocht, overigens zeer de moeite.

Het volgende IPA-congres vindt plaats in Vancouver in 2021.

Studiedag Dynamische tropenjaren

Verslag van

Studiedag 'Dynamische tropenjaren'

[Amsterdam, 24 mei 2019]

HETTY ROHOLL

Ik heb me voor deze dag ingeschreven omdat ik veel stellen met jonge kinderen in relatietherapie heb bij wie het samen runnen van een gezin moeizaam verloopt. Het is voor hen eerder zwaar dan leuk en dat is zo jammer. Ik was ook gemotiveerd omdat